26 ДЕКАБР 1959-чу ИЛ, № 51 (104[illegible]

Азәрбајчанда кечириләчәк өзбәк әдәбијјаты һәфтәси гаршысында

СОВЕТ ӨЗБӘКИСТАНЫНЫН ДРАМАТУРКИЈАСЫ

Драматуркија өзбәк әдәбијјатында кәнч бир саһәдир. Бу жанр өзбәк әдәбијјатында Бөјүк Октјабр сосиалист ингилабы әрәфәсиндә јаранмышдыр. Лакин һәмин дөврдә јаранмаш драматуркија инкишаф едиб чичәкләнә билмәмишдир. Бунун сәбәби о иди ки, ингилабдан әввәл Өзбәкистанда мөвчуд олан ичтимаи гурулуш үмумијјәтлә милли инчәсәнәтин инкишафына, о чүмләдән, драматуркијанын да өзбәк әдәбијјатында бөј атыб мөһкәмләнмәсинә имкан вермирди. Өзбәк драматуркијасынын инкишафы Октјабр ингилабынын јаранмасы, өлкәдә сосиализм гурулушунун галибијјәти вә Коммунист партијасынын әдәбијјат вә инчәсәнәтин бүтүн саһәләринә гајғысы вә рәһбәрлији илә әлагәдардыр.

Өзбәк театрынын кечмиш олдуғу јол башдан-баша өзбәк драматургларынын, о чүмләдән, Һәмзә Һәкимзадә, К. Јашен, Н. Сәфәров, З. Фатхулин, У. Исмајылов, Ујғун, С. Абдулла, А. Гәһһар, Б. Рәһманов вә бир сыра башга јазычыларын адлары илә јахындан бағлыдыр. Өзбәк драматурглары республикадакы театрларла әлбир чалышараг, сосиализм реализми принсипләрини драматуркија саһәсиндә ардычыл сурәтдә һәјата кечирмәјә сә'ј етмишләр. Партијалылыг вә хәлгилик өзбәк драматургларына реал һәјаты даим ингилаби инкишафда көстәрмәјә, кениш зәһмәткеш күтләләрин һәјаты илә бағлы олан вә халг тәрәфиндән севилән әсәрләр јаратмаға имкан вермишдир. Инди өзбәк драматуркијасы Үмумиттифаг мигјасында танынır вә бир чох харичи өлкәләрдә дә мүтәрәгги охучу вә тамашачы күтләләринин диггәтини чәлб едир.

Өзбәк совет драматуркијасынын вә үмумијјәтлә өзбәк совет әдәбијјатынын баниси мәшһур өзбәк јазычысы Һәмзә Һәкимзадә Нијазидир. О, өз јарадычылығында кениш халг күтләләринин арзу вә истәкләрини, ичтимаи вә милли зүлмә бәсләдикләри нифрәти, онларын азадлыг уғрунда мүбаризәсини ајдын вә парлаг сурәтдә өз әсәрләриндә әкс етдирмишдир. Онун поетик вә драматуржи әсәрләриндә һуманизм вә никбинлик мотивләри әсас јер тутур.

Һәмзә Һәкимзадәнин драматуркија саһәсиндәки фәалијјәти чох зәнкин вә рәнкарәнкдир. Онун 30-дан чох драм әсәри вардыр. Бу әсәрләрдә мүәллиф һәјатымызын ән вачиб мәсәләләринә тохунмушдур. Һәмзә Һәкимзадәнин јарадычылығында вә бүтүн өзбәк әдәбијјатында хүсуси јер тутан әсәрләрдән бири онун «Бај вә муздур» адлы пјесидир. Бу әсәр өзбәк совет драматуркијасынын илк нүмунәсидир. Мүәллиф бу әсәрдә өзбәк зәһмәткешләринин ингилабдан әввәлки һәјатыны, онларын зүлм вә әдаләтсизлик үзәриндә гурулмуш көһнә чәмијјәт әлејһинә мүбаризәсини дәрин бир һисси кәскинликлә ифадә етмишдир. Мүәллиф әсәрдә тәсвир етдији заманәнин ичтимаи конфликтләрини ачыб көстәрмәјә мүвәффәг олмушдур. Әсәрдә тәсвир едилән муздур Гафурун вә јохсул Чәмиләнин һаким тәбәгә нүмајәндәләри илә тоггушмасы бири-биринә барышмаз шәкилдә зидд олан ики синфин мүбаризәси кими әкс етдирилмишдир. Һәмзә Һәкимзадәнин бу әсәрдә јаратмыш олдуғу гүввәтли характерләр, халг арасындан чыхмыш садә адамларын диггәтәлајиг сурәтләри өзбәк драматуркијасында сонралар мүсбәт гәһрәманларын јаранмасы үчүн јахшы бир башланғыч олмушдур.

Өзбәк драматуркијасынын сонракы инкишафында јенилијин тәсдиги, ичтимаи һәјатда јаранан вә инкишаф едән јени гүввәләрин көһнә ән'әнәләрә гәләбә чалмасы хүсуси бир хәтт кими үстүнлүк тәшкил етмишдир. Һәмзә Һәкимзадәнин халг арасында бөјүк шөһрәт газанмыш «Ким һаглыдыр», «Бөһтанчыларын агибәти», «Сечкиләр гаршысында», «Көһнә сечкиләр», «Торпаг ислаһаты», «Дүнја капиталынын сон күнләри» вә башга бу кими әсәрләриндә буржуа идеолокијасы, мүртәче руһаниләрин фырылдаглары ифша едилир, намуслу зәһмәт адамларынын фәдакар иши тәрәннүм олунур. Мәһз буна көрә дә Һәмзә Һәкимзадәнин әсәрләри заманын имтаһанындан мүвәффәгијјәтлә кечмиш вә узун мүддәтдир ки, Өзбәкистан театрларынын репертуарында өзүнә мөһкәм јер газанмышдыр.

Өзбәк драматурглары халг һәјаты илә јахын әлагәнин сајәсиндә сон заманларда хүсусилә бөјүк мүвәффәгијјәтләр газанмышлар. Бу чәһәтдән Сов.ИКП МК-нын идеоложи мәсәләләрә даир гәрарлары, әдәбијјат вә инчәсәнәтин халгын һәјаты илә даһа сых бағланмасы һаггында Н. С. Хрушшов јолдашын мәгалә вә чыхышлары өзбәк драматуркијасынын инкишафына хүсусилә сәмәрәли тә'сир көстәрмишдир.

Бөјүк Вәтән мүһарибәсиндән сонракы илләрдә өзбәк драматурглары мүхтәлиф мөвзуда 50-дән чох јени пјес јаратмышлар. Өзбәк драматуркијасы бу мүддәт әрзиндә зәнкинләшмиш, мүасир һәјатын вачиб мөвзуларыны ишләмәк чәһәтдән дәринләшмишдир. Сон илләрин мәһсулу олан пјесләрин охучулара вә тамашачылара тә'сир гүввәси артмышдыр. Мүһарибәдән сонракы илләрдә өзбәк драматуркијасынын сыраларына јени гүввәләр кәлмишдир. Республиканын кәнч драматурглар нәсли артыг бизим әдәбијјатымыза бир сыра дәјәрли әсәрләр вермишләр.

Инди мүасир мөвзу, өзбәк әдәбијјатынын бүтүн жанрларында олдуғу кими, өзбәк драматуркијасында да әсас вә апарычы мөвге газанмышдыр. Сон илләрдә јаранмыш пјесләрдә көзә чарпан ән вачиб чәһәт будур ки, һәмин әсәрләрдә мүасир совет адамынын һәјаты вә иши мәркәзи јери тутур. Өзбәк кәндинин вә кәнд тәсәррүфаты саһәсиндә чалышан совет адамларынын һәјаты өзбәк драматуркијасында даһа чох ишыгландырылыр. Буна көрәдир ки, Өзбәкистан памбыгчыларынын һәјаты вә зәһмәти өзбәк драматургларынын әсәрләриндә кениш јер тутур. Бу исә һәм тәбии, һәм дә севиндиричи бир һадисәдир. Чүнки тәкчә Өзбәкистанын дејил, бүтүн совет өлкәсинин игтисади һәјатында бөјүк рол ојнајан памбыгчылығын вә бу саһәдә чалышан адамларын намуслу әмәјинин бәдии әсәрләрдә көстәрилмәси јазычы вә сәнәткарларымызын вәтәндашлыг борчудур. Өзбәк драматургларындан Ујғунун «Мәһәббәт», Ш. Сагдулланын «Тарлада бајрам», Ујғунун «Алтын-Күл», «Новбаһар», «Һүрријјәт», А. Гәһһарын «Јени торпагда», А. Јакубовун «Һәгиги мәһәббәт», «Сәдагәт», Һ. Гуламын «Фәрганә һекајәси» вә саирә бу кими әсәрләрдә өзбәк кәндиндә колхоз тәсәррүфатынын мөһкәмләнмәси илә әлагәдар олан јениликләр әкс етмишдир.

А. Гәһһарын «Јени торпагда», Ујғунун Сталин мүкафатына лајиг көрүлмүш «Һүрријјәт» адлы пјесләри хүсусилә диггәти чәлб едир. Һәр ики пјесдә өзбәк колхозчуларынын шүурундакы көһнә галыгларла мүбаризә мәсәләси гојулуб һәлл едилмиш, өлкәјә даһа чох памбыг вермәк уғрунда зәһмәткешләрин апардыглары мүбаризәнин пафосу көстәрилмишдир. «Јени торпагда» пјеси Совет Иттифагынын 300-ә гәдәр театрында, һәмчинин халг демократијасы өлкәләриндән бир чохунун сәһнәсиндә тамашаја гојулмушдур.

Сон заманларда өзбәк драматурглары сатира мәсәләсинә диггәт едирләр. Б. Рахмановун «Гәлб сирләри», А. Гәһһарын «Ири дишләр» кими комедијаларында зәһмәткешләрин һәјатына вә ишинә мане олан көһнәлик галыглары кәскин сурәтдә тәнгид атәшинә тутулмушдур.

Өзбәк драматуркијасында јахын тарихи кечмиши, һәмчинин вәтәндаш мүһарибәси вә Бөјүк Вәтән мүһарибәси илләрини тәсвир едән мөвзулар да бөјүк јер тутур. Өзбәк драматургларынын тарихи мөвзулара мүрачиәт етмәләри вә халгымызын тарихи кечмишинин мүасир нөгтеји-нәзәрдән ишыгландырылмасы фајдалы олмушдур. Бу чәһәтдән А. Бабачанын «Әзиз вә Сәнәм», Н. Сәфәровун «Шәрг күнәши», А. Рәһмәтин «Абдулла Нәбијев», Н. Јусифинин «Рекистан үзәриндә бајраг» вә башга бу кими пјесләри өзбәк драматуркијасынын мүвәффәгијјәтли әсәрләри сајылыр. Бу әсәрләрдә үмумијјәтлә өзбәк зәһмәткешләринин ингилаби кечмиши, халгын зүлмкар феодал гурулушуна гаршы мүбаризәси вә гәһрәманлығы тәрәннүм едилир.

Хүсусилә гејд едилмәјә лајиг олан чәһәтләрдән бири будур ки, өзбәк драматуркијасында илк дәфә олараг К. Јашен Совет дөвләтинин баниси, халгларын бөјүк мүәллими В. И. Ленинин образыны јаратмышдыр. Мә'лумдур ки, совет әдәбијјатында Ленин һаггында әсәр чохдур. Лакин К. Јашенин «Тале улдузу» адлы пјесиндә илк дәфә олараг «Ленин вә Совет Шәргинин халглары» мөвзусу бөјүк бир бачарыг вә сәнәткарлыгла ишләнмишдир. Бу әсәрдә Владимир Илич Ленин Шәрг халгларынын јахын досту, онларын арзу вә истәкләринә, еһтијачларына гајғы көстәрән бир инсан кими көстәрилмишдир.

Өзбәк драматуркијасы инди јени јүксәлиш дөврү кечирир. Шүбһә јохдур ки, драматургларымыз классик өзбәк драматуркијасынын, тә'сир даирәси олдугча кениш олан рус драматуркијасынын ән'әнәләрини давам етдирәрәк, сосиализм реализми јолларында јени гәләбәләр газаначаг, өз идеја вә бәдии сәвијјәси е'тибарилә јүксәк сәвијјәдә дајанан јени әсәрләрлә совет әдәбијјатынын хәзинәсини даһа да зәнкинләшдирәчәкләр.

Һафиз АБДУСӘМӘДОВ

*

МИРМӨҺСҮН

Лај-лај

Ширин јуху апарсын сәни, оғлум, јатагда,
Бурда мәнәм, бир дә сән... һеч ким јохдур отагда,
Сүд нуруну сачараг, ај да күлүр узагда.
Дејирәм лај-лај, гузум,
Јум көзүнү, ај гузум!

Башын үстүндәјәм мән, олма, оғлум, нараһат,
Бағча-бағ ај нурунда јатыр, бала, сән дә јат!
Бу кечә јарысында чөлдә күләк чапыр ат.
Дејирәм лај-лај, гузум,
Јум көзүнү, ај гузум!

Билсән нечә кенишдир, бу доғма чөлләр, бала,
Гәһрәман атан илә фәхр едир елләр, бала,
Сәнә јуху кәтирсин гој гызыл күлләр, бала.
Дејирәм лај-лај, гузум,
Јум көзүнү, ај гузум!

Јат ки, оғул, тезликлә улдузлар сөнәчәкдир,
Күнәш доғуб, үфүгләр алова дөнәчәкдир,
Памбыг јыған адамлар чөлдә көрүнәчәкдир.
Дејирәм лај-лај, гузум,
Јум көзүнү, ај гузум!

Тәрчүмә едәни: Тофиг МАҺМУД

ШАИР ҮРӘКЛИ РӘССАМ

(РӘССАМ С. БӘҺЛУЛЗАДӘНИН АНАДАН ОЛМАСЫНЫН 50 ИЛЛИЈИ)

Отузунчу илләрин әввәлләриндә «Коммунист» гәзети редаксијасында чаван бир оғлан гуллуг едирди. Иши-пешәси фотолары ретуш еләмәк олан бу чаван, арабир чәкдији карикатуралары редаксијанын рәссамы Әзимзадәјә көстәрәр, онун мәсләһәти илә дүзәлдиб гәзетдә чап етдирәрди.

Бу чаван оғлан, о заман рәссамлыг мәктәбини јеничә гуртармыш Сәттар Бәһлулзадә иди.

О замандан ијирми беш илдән артыг бир мүддәт кечир. Инди Сәттар Бәһлулзадәнин ады дилләрә дүшмүшдүр. Азәрбајчан торпағында елә бир музеј, елә бир бәдии сәрки тапылмаз ки, орада Бәһлулзадәнин әсәрләри олмасын. Москвалылар, Күрчүстан вә Ермәнистан зәһмәткешләри, Риганын вә Кијевин сәрки салонларына кәлән минләрлә инчәсәнәт һәвәскарлары Бәһлулзадәнин јарадычылығына бәләддирләр.

Бәһлулзадә өз фырчасыны рәссамлыг сәнәтинин мүхтәлиф жанрларында сынамышдыр. Бир вахт бизим чохумуз күман едирдик ки, о һәмишә тарихи мөвзулар үзәриндә ишләјәчәк. Лакин заман кечдикчә рәссамда тәбиәт тәсвиринә мејл артды, о, мәнзәрәләр чәкди, мәнзәрә устады кими танынды.

Рәссамлыг сәнәтини поезијаја охшадырлар. Маһир бир рәссам кими Сәттар Бәһлулзадәнин јарадычылығында биз бу охшарлығын һәгиги нүмунәсини көрүрүк. Сәттарын јаратдығы «Гудјалчај саһилиндә», «Гызбәнәфшә јолунда», «Чыдыр дүзүндә», «Баһар»да, «Хәзәр ахшамы»нда вә рәссамын онларча башга тәбиәт тәсвирләриндә шаир гәлбинин чырпынтылары дујулур.

Ағачларын чичәк ачдығы, торпағын ојандығы илк баһары, јај заманы јашыл халы кими көрүнән чәмәнликләри, пајызда гызылы рәнкә чалан ағачлары, башы гарлы дағлары, күмүш кими парлајан ахар сулары тәсвир етмәјә әсил шаир үрәји кәрәк дејилми?..

Чох заман ақит көрүнән тәбиәтин гојнунда булаг кими гајнар бир һәјатын нәбзи дујулур. Тәбиәтин көзәллијини көрдүкчә, инсанын үрәји ф[illegible]рәһлә, севинч вә мәһәббәтлә һәмаһәнк вурур. Сәттарын мәнзәрәләриндә биз, һәр јердә инсан дүһасынын бәһрәсини, инсан фәалијјәтинин нишанәләрини көрүрүк.

Бәһлулзадә өмрүнүн ән јахшы чағларыны тәбиәт гојнунда кечирир. Мән бу ил јајда Сәттарла бирликдә Губаја кетмишдим. Биз Губа күчәләрини кәздикчә һәр аддымбашы, онунла јахын адамы кими саламлашыб һал-әһвал тутан кәнчләрә, гочалара раст кәлирдик. Нүкәди кәндинә кәлдик, орда да елә. Колхоз сәдриндән тутмуш балача ушаглара кими кәнддә һамы Сәттары танығырды.

Дејирләр ки, Бәһлулзадә нефт дашларында оларкән нефтчиләр онун дәфәләрлә күчүхмамышдан естакада үзәриндә отуруб ишләдијини көрүб бири-бириндән соруштмушлар: «Көрәсән бу рәссам нә вахт јатыр?»

Сәттар Бәһлулзадәнин 50 јашы тамам олмушдур. Үрәји Вәтән ешги илә чырпынан, доғма јурдун көзәлликләринә вурғун олан бир инсан үчүн, өзү дә сәнәткар инсан ү[illegible]н 50 ил нә бөјүк мүддәтдир ки?

Рәссам өз јарадычылығынын ән мәһсулдар, һәм дә ән мә'налы дөврүнү кечирир. Әминик ки, бу көзәл сәнәткар бундан сонра да гијмәтли әсәрләр јарадачаг, доғма јурдун шөһрәтини даһа да артырачагдыр.

Достумуз, сәнәт јолдашымыз Сәттар Бәһлулзадәјә узун өмүр, чансағлығы вә јарадычылыг мүвәффәгијјәтләри арзу едирик.

Мүрсәл НӘЧӘФОВ

С. Бәһлулзадә — Рәссам М. Тағыјев

Рәссам достума

Дөнүб чошгун илһамын далғаланан Хәзәрә
Һәр ләвһәндә чанланыр јурдумуздан мәнзәрә.
Әсәриндә Көј-көлү, Шаһ дағыны көрүрүк,
Сөјүдләрин титрәјән јарпағыны көрүрүк.
Сәнәтиндә чанланыр бизим дилбәр мешәләр
Көзәлләрин көзүнә бәнзәјән бәнөвшәләр,
Арзум будур илһамла, севинчлә јүз ил јаша
Һәр ләвһән бу елләрчүн олсун көзәл тамаша.

М. СЕЈИДЗАДӘ

ЈЕНИ КИТАБЛАР

„Горки вә Азәрбајчан"

«Горки вә Азәрбајчан» мөвзусу әдәбијјатшүнасларымызын әдәби әлагәләри тәдгиг етмәк саһәсиндә апардыглары елми-тәдгигат ишләриндә мүһүм јерләрдән бирини тутур. Әдәбијјатшүнас Камал Талыбзадәнин јахын күнләрдә республика Елмләр Академијасы Нәшријјаты тәрәфиндән чапдан бурахылмыш «Горки вә Азәрбајчан» адлы монографијасы бу саһәдә көрүлән ишин јахшы бир нәтичәси кими нәзәри чәлб едир.

Монографија кириш вә беш фәсилдән ибарәтдир. Киришдә Азәрбајчан мәдәнијјәтинин рус мәдәнијјәтилә әлагәси тарихиндән вә М. Горкинин дүнја әдәбијјаты тарихиндә тутдуғу мөвгедән данышылыр.

«Горки ингилаба гәдәрки Азәрбајчан мәтбуатында» адлы биринчи фәсилдә әдибин әсәрләринин Азәрбајчан мәтбуатында чап едилмәсиндән, јајылмасындан, һәмин дөврдә бу әсәрләрә јазылмыш тәнгид вә онларын характериндән бәһс олунур.

Икинчи фәсил «Азәрбајчан Горки јарадычылығында» адланыр. Бу фәсилдә Горкинин ингилабдан әввәлки Бакы шәһәри илә әлагәсиндән, онун фикри инкишафында Бакынын ролундан, һабелә бөјүк әдибин Азәрбајчан халгынын һәјат вә мәишәтини әкс етдирән әсәрләриндән данышылыр.

«Горки Совет Бакысында», «Максим Горки вә Азәрбајчан

мәдәнијјәти», «Горки ән'әнәләри вә Азәрбајчан әдәбијјаты» адлы фәсилләрдә әдибин сосиалист шәһәри Бакыја сәфәриндән, онун әсәрләринин азәрбајчанчаја тәрчүмәсиндән, пјесләринин ојнанылмасы тарихиндән, Горки јарадычылығы илә Азәрбајчан әдәбијјаты арасындакы әлагәләрдән, тәнгид вә әдәбијјатшүнаслығымызын онун әдәби ирсини гијмәтләндирмәк саһәсиндә көрдүјү ишләрдән, әдәби тә'сир проблеминин бир сыра нәзәри мәсәләләриндән бәһс олунур.

Ф. МӘЛИКОВ

„Папасынын гызы"

Кәнч јазычы Күндуз Аббасовун Азәрбајчан Ушаг вә Кәнчләр Әдәбијјаты Нәшријјаты тәрәфиндән бу јахынларда бурахылмыш сатирик һекајәләр китабчасы белә адланыр. Бурада мүәллифин «Шәрәфнисә», «Гаракүн», «Папасынын гызы», «Бир әрин сәркүзашты», «Вәрдишәли», «Магнитафон» вә «Дул арвадын сөһбәти» адлы һекајәләри топланмышдыр.

«Шәрәфнисә» һекајәсиндә [illegible] бир-биринә чахнашдыран, мәһләдә деди-году салан, сөз кәздирән Шәрәфнисә кәскин тәнгид олунур.

Һекајә ичтимаи-тәрбијәви характер дашыдығы үчүн гијмәтлидир.

Бөјүк мүәссисә вә идарәләрдә бә'зән тәчрүбәси, савады вә бачарығы олмајан адамлара һәлә дә раст кәлмәк мүмкүндүр. Онлар вәзифә вә шөһрәт үчүн мүхтәлиф васитәләрдән истифадә едир, өз рәисләринә јалтагланыр, габыгдан чыхырлар.

«Гаракүн» һекајәсиндә тәнгид вә ифша едилән Гурбан Әлизадә беләләриндәндир. О, тәсәррүфат мүдири вәзифәсиндә ишләјир. Идарәдә һамы ону Гурбан Әлизадә әвәзинә, «Гурбан Бәлизадә» дејә чағырыр. Чүнки о өзүндән вәзифәчә бөјүк олан адамларын бүтүн сөзләринә «бәли» дејә чаваб верир.

Китабчадакы «Папасынын гызы» адлы һекајә хүсусилә мараглыдыр. Бурада Мәрјәмнисә һаггында данышылыр. Будур, институтда илк гәбул имтаһанлары кедир. Имтаһана кәлән тәләбәләрлә бәрабәр Мәрјәмнисә дә һәјәчан кечирир. Мәрјәмнисә танышлыгла имтаһан вериб али мәктәбә кирир. Университети битирир, сонра исә китаб мағазасында сатычы вәзифәсинә ишә кирир. О, бурада китаблары танымыр, муштәриләрлә габа рәфтар едир.

Бир дәфә муштәриләрдән бири китаб үчүн она мүрачиәт едир, бир нечә китабын ады јазылмыш сијаһыны она узадыр. Мәрјәмнисә сијаһынын јухарысындакы биринчи кәлмәни охујур вә һеч көзләнмәдији һалда күлмәјә башлајыр, сонра тәәччүблә дејир:

— Бу-ууу-јјј! Сән нә интересни адамсан, ај оглан! Нечә јәни нә етмәли? Мәкәр өзүн нә едәчәјини билмирсән, јазыб ондан-бундан сорушурсан? Јохса адама саташмаға сөз тапмырсан? Доғрудур, һәр оғланын өз паходу олур, анчаг мән сән дејән дејиләм, мәним нишанлым вар. Адамыны таны!..

Оғлан пәрт олур, —«Нә етмәли?» китаб адыдыр. Чернышевскини танымырсынызмы? —дејә она чаваб верир.

Мәрјәмнисәнин мағазада ишләмәси чох чәкмир. Ону иши бачармадығына көрә вәзифәсиндән азад едирләр. Лакин бу дәфә «папасынын гызына «папасы» да көмәк едә билмир.

Мүәллиф мүхтәлиф васитәләрлә али мәктәбә кириб диплом алан Мәрјәмнисә кимиләрини чох һаглы олараг чидди тәнгид атәшинә тутур.

К. Аббасовун һекајәләриндә бир ахычылыг вә орижиналлыг вардыр. Бу һекајәләрд ајры-ајры образларын данышығы, онларын фәрди хүсусијјәтләри тәбии верилмишдир.

Китабын әввәлиндә мүәллифин һаггында гыса мә'лумат вардыр.

Рәссам Ј. Һүсејновун китаба чәкдији шәкилләр мараглыдыр вә һекајәләрдә тәсвир олунан һадисәләрлә сых бағлыдыр.

Р. ӘЗИЗОВ

„Кино механик үчүн јаддаш"

Азәрбајчан Дөвләт Нәшријјаты Ү. Һүсејновун «Киномеханик үчүн јаддаш» китабчасыны бу јахынларда чапдан бурахмышдыр. Азәрбајчан дилиндә илк дәфә нәшр олунмуш бу китабчада кино механикләрә өз ихтисасларыны артырмаг, кино гургуларындан бачарыгла истифадә етмәк вә филмләрин мүһафизәси мәсәләләринә даир фајдалы мәсләһәтләр вардыр.

Бундан башга, китабчада филмләрин кино гургуда сахланылмасы вә истисмара верилмәси, сәјјар кино гургуларын иши вә с. һаггында әтрафлы бәһс олунур.

Мүәллифин ајры-ајры фикирләри китабчада верилән шәкилләрлә дә әјани сурәтдә изаһ едилмишдир.

Ү. Һүсејновун китабчасы филмин мүһафизә едилмәсиндә вә ондан узун мүддәт истифадә олунмасы үчүн јахшы бир васитәдир.

БАҺАРЛЫДА

(ӘВВӘЛИ 3-чү СӘҺИФӘДӘ)

Јусифин чох һирсләнәндә һәтта, үрәјинин дә гысылдығы онлара мә'лум иди. Һәсрәт онун үчүн папирос бүкдү. Бир стәкан пүррәнк чај да кәтиртди. Зарафат еләјиб көнлүнү алмаға чалышды. Лакин Јусифин чох мөһкәм тутулмуш сифәтинин ачылмагла иши јох иди. О, папиросу јаныглы-јаныглы сүмүрүр, данышдыгча ағзындан далға-далға түстү бурахырды.

— Ахы, нә вахта кими давам еләјәчәк бу јарамаз һал?—дејә о јенә дә көпүрүб чошанда сәдр ајаға галхыб Јусифин јанына кәлди, әлини онун чијнинә гојду.

— Мән сәнинлә тамам шәрикәм, гардаш, бүтүн еллик-обалыгла бу чох зијанлы һала гаршы, нечә дејәр, лап әли гылынчлы вурушмалыјыг. Инди һеч кәсин көзүндән түк дә јајынмыр. Һәр кәс «өзүнүнкүләри» башына јығса, әлбәттә, агибәти һүмматинкиндән јахшы олмајачагдыр. Амма сәбрли олмаг лазымдыр. Әсәбләрини позма, чамаат өзү һәр шеји јахшы билир. Сиз фәаллар да билмәјәни баша салын, белә шејләрә јол вермәсинләр.

Јусиф папиросу көтүјүнә гәдәр сүмүрүб күлгабына атды, јенә дә ағзындан түстү чыха-чыха чошду:

— Ахы, нәдән өтрү белә һимајәчилик олмалыдыр ки, биз дә онун барәсиндә дүшүнәк?

— Һамымыз белә һалын орда-бурда баш вермәсинә тәәссүф едирик вә елә надүрүстләрә диван тутмаға чалышырыг. Һамымыз јахшы билирик ки, о адам «өзүнүнкүләри» башына јығыр ки, онларын васитәсилә өз пис әмәлини, пис ишини јахшы кими гәләмә верә билсин. Күнчдә-бучагда баш верән бу јарамаз һалы көрәндә һамымыз сәнин кими гәзәбләнирик. Анчаг әсәбиләшмәк, өзүндән чыхмаг аздыр, дөврүмүзә, гурулушумуза, иралиләјишимизә јабанчы олан елә алчаг һәрәкәтләрә гаршы [illegible] вурушмаг, дедијимиз кими, [illegible] ја гојмадан вурушмаг лазымдыр. Белә дөјүш үчүн ел јериндән ојнар. Дуздур, елә һимајечиләр дә бир гоһумуну, «дајысыны», «тағасыны», «кишисини» көлкәсинә кирәрәк, фүрсәт тапыб пистонлусу илә сәни, ја мәни нишан алачагдыр. Анчаг вура билмәјәчәкдир, чүнки онлар зәифдирләр, күчсүздүрләр, сон нәфәсләрини јашајырлар, —дејә Һәсрәт гәтијјәтлә данышды.

Јусиф бу сөзләрдән јени гүввәт алыб ачылышмаға башлады. Лакин гәзәби артыр, кетдикчә күкрәјирди. О, бирдән-бирә сөһбәти дәјишди, даһа әлавә сөзә һеч бир еһтијач көрмәјиб фикрини ачыг деди:

— Мәни бураја кәндимизин фәаллары, ағсаггаллары, һеј'әт үзвләри көндәрибләр. Онларын фикри беләдир ки, чох бөјүк тәрәгги еләјән, көзәл иш тәчрүбәси олан сизин габагчыл колхоздан бачарыглы бир јолдашы бизим колхоза сәдрлијә верәсиниз.—Јусиф сөһбәтинә ара вермәдән фикрини ахыра гәдәр сөјләмәјә чәһд етди:—Билирик ки, о јолдаш бизим колхозда хејли әзијјәт чәкмәли олачаг, чәтинлији, јухусуз кечәси, нараһат күндүзү чох олачагдыр. Бир мүддәт бурдакы гәдәр газана билмәјәчәкдир. Амма бөјүк бир елин хәтринә, ири бир колхозун јүксәлмәси хәтринә кәрәк бир нечә вахт дөзсүн. Өзүнүз билирсиниз ки, мән үзүмчүлүк совхозунда бригадир оланда нә гәдәр газанырдым. Сосиалист Әмәји Гәһрәманы кими ады орада алмышдым, нә гәдәр шан-шөһрәтим варды. Инди нечә ајдыр ки, кәндимизә гајытмышам. Сиздән нә кизләдим, бә'зән папирос пулум да олмур, амма хошдур. Тәскинлијим одур ки, Һүмматкил кими дәләдузларын, баш-баша вериб колхозун варыны дағыданларын ифшасында өзүмә көрә мәним дә көмәјим олуб,—о, сөһбәтинә аз ара вериб Һәсрәтдән бир папирос да алды, сәдрин чәкдији кибритлә јандырыб тез-тез сүмүрдү,—инди дә әлимдән кәлән иштән үрәклә јапышырам. Кәрәк бизим сөзүмүзү јерә салмајасыныз. Өзүнүз дә көрүрсүнүз ки, Әлиш кимисини колхоз сәдрлијинә мәсләһәт көрәнләр һәлә дә тапылыр.

Һәсрәтлә сәдр бир-биринин үзүнә бахды. Онлардан һәр бири өзлүјүндә дүшүнүр, Јусифә чаваб ахтарырды.

— Бу барәдә рајонла данышмысынызмы?—дејә сәдр бирдән суал верди.

— Һәлә данышмамышыг, үмид едирик ки, рајкомда буна е'тираз еләјән олмаз.

— Јахшы, кими нәзәрдә тутурсунуз?—дејә сәдр күлә-күлә Јусифин, сонра да Һәсрәтин үзүнә бахды.

— Биз истәјирик ки, бу фәдакар адам өзү габаға чыхсын.

— Бу јахшы фикирдир, амма бизим адамлар тәвазө'кардыр, ағлым кәсмир ки, бири габаға чыхыб «колхоз сәдри мән олурам» десин. Јахшысы будур ки, сизин үрәјинизә ким јатырса ону дејин. Елә билирәм ки, мүзајигә олмаз.

Кет-кедә рәнки ачылан Јусифин додаглары гачды. О, көзләрини сәдрин үзүнә зилләјиб:

— Әкәр сәнин өзүнү истәсәк нечә?

Сәдр ајаға галхды. Сәмимијјәт ифадә еләјән бир аһәнклә, чидди һалда чаваб верди:

— Доғрудан да белә фикриниз варса, бундан дөнән, өз пајына, намәрддир. Мән о чамааты да өзүмүнкү һесаб еләјирәм.

Јусифдә инди бајагкы гәзәбдән, кәдәрдән әламәт јох иди. О да ајаға дуруб сәмимијјәтлә, ачыг гәлблә тәшәккүр етди:

— Гардаш, бу үрәк ки, сәндә вар, һарада олсан башын бах беләчә ала булута галхачагдыр... Јох, инсаф дејил ки, сәни бу чаһ-чалалдан ајыраг. Јә'ни сән дејән кими, бу ел дә бизимкидир. Сән бурада гал, амма Һәсрәт дә кәрәк бизим сөзүмүзү сындырмасын.

Һәсрәт бу сөзләри ешидиб бирдән дикәлди. Күлә-күлә деди:

— Паһо, гара гызын дәрди вармыш, ки!..

Сәдр ону габаглады:

— Сәнин кими бир јолдашдан, ағыллы, тәдбирли, бачарыглы бир ишчидән әл чәкмәк, өзүн билирсән ки, шәхсән мәним үчүн чох ағырдыр, чох чәтиндир. Амма, Һәсрәт, белә мәгамда гоншу чамаата, колхоза көмәк еләмәк мәрд адамын борчудур.

Бирдән-бирә араја сүкут чөкдү. Бу көзләнилмәз тәклиф барәдә Һәсрәт дүшүнмәли, јахшыча көтүр-гој етмәли олду. Онун көзләри сәдр столунун үстүндәки лајиһәјә дикилиб галмышды. Ахы, бу онун тәклифи илә дүзәлдилмишди...

Сүкут хејли сүрдү. Һәсрәт һәчандан-һәчана көзләрини зилләдији кағыздан ајырыб, диллəнди:

— Инди ки, белә мәсләһәтдир, нә дејә биләрәм... О чамаата да бачардығымыз көмәји етмәк бизим һәр биримизин борчудур. Анчаг [illegible]

Редактор: Г. ГАСЫМЗАДӘ
Редаксија һеј'әти: Ә. АҒАЈЕВ, Б. БАЈРАМОВ, Ә. БӘДӘЛБӘЈЛИ, ӘЛИ ВӘЛИЈЕВ, Ә. ГАСЫМОВ (мәс'ул катиб), Н. КӘНЧӘЛИ, Г. МУСАЈЕВ, РӘСУЛ РЗА, С. РҮСТӘМ, З. ХӘЛИЛ, М. Ч. ЧӘФӘРОВ, И. ШЫХЛЫ

РЕДАКСИЈАНЫН УНВАНЫ: Бакы, Хагани күчәси, ев № 25, телефон 3-49-85. Корректор шө'бәси, телефон № 3-30-42.

ФГ 20605 — Бирләшмиш нәшријјатын мәтбәәси, Бакы, Сталин проспекти, 137. — Типография объединенного издательства, Баку, проспект Сталина, 137. — Сифариш № 5733